

УДК 657.28

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ СУМНІВНОЮ ТА БЕЗНАДІЙНОЮ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

Пасічник Інна Юріївна, к.е.н., доцент кафедри обліку і бізнес-консалтингу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація — Розглянута сутність обліково-інформаційного забезпечення управління сумнівною та безнадійною дебіторською заборгованістю.

Ключові слова — безнадійна дебіторська заборгованість, поточна дебіторська заборгованість, прострочена дебіторська заборгованість, сумнівна дебіторська заборгованість.

На сучасному етапі розвитку економіки і взаємин між суб'єктами господарювання найскладнішим питанням є управління дебіторською заборгованістю, яка пов'язана з проблемою неплатежів. Особливої актуальності набуває реалізація управлінських функцій підприємства щодо уточнення поняття простроченої заборгованості та надання рекомендацій по роботі з фактично або потенційно неплатоспроможними покупцями.

Відповідно до положень П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» поточна дебіторська заборгованість ділиться на сумнівну і безнадійну заборгованість [2].

Під сумнівною заборгованістю розуміють поточну дебіторську заборгованість, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником.

Основною відмінністю безнадійної дебіторської заборгованості від сумнівної є наявність впевненості у її поверненні боржником. Крім того, ознакою безнадійної дебіторської заборгованості є закінчення строку позовної давності щодо неї.

Будь-яка заборгованість в якийсь момент може бути визнана підприємством

безнадійною і списується з балансу з відображенням втрат у складі інших операційних витрат. Щоб визнати в бухгалтерському обліку дебіторську заборгованість безнадійною, не потрібно документального підтвердження. Досить, щоб було виконано одну з умов: минув строк позовної давності (3 роки); і існує ймовірність того, що боржник не погасить свою заборгованість.

Позовна давність - це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу. Загальна позовна давність установлюється тривалістю у три роки (статті 256 та 257 Цивільного кодексу) [3].

Проте у ст. 258 Цивільного кодексу встановлюється спеціальна позовна давність строком один рік (наприклад, у зв'язку з недоліками реалізованої продукції або товару) [3]. Для окремих видів вимог законом може встановлюватися і більш тривала позовна давність порівняно із загальною.

Крім того, позовна давність, встановлена законом, може бути збільшена за домовленістю сторін. При цьому необхідно в письмовій формі укласти договір про збільшення позовної давності. Зменшити ж подібним чином законодавчо установлену позовну давність згідно ст. 259 Цивільного кодексу не можна [3].

Таким чином, для безнадійної заборгованості визначені наступні ознаки, будь-якій з яких має відповідати поточна дебіторська заборгованість:

1) поточна дебіторська заборгованість, за якою минув строк позовної давності;

2) заборгованість, яка виявилася непогашеною внаслідок недостатності майна фізичної або юридичної особи, за умови, що дії з примусового стягнення майна боржника не призвели до повного погашення заборгованості;

3) заборгованість, стягнення якої стало неможливим у зв'язку з дією обставин непереборної сили, стихійного лиха (форс-мажору), підтверджених у порядку, передбаченому законодавством;

4) прострочена заборгованість померлих фізичних осіб, при відсутності у неї спадкового майна, на яке може бути звернено стягнення, а також прострочена заборгованість осіб, визнаних у судовому порядку безвісно відсутніми, померлими або недієздатними;

5) прострочена понад 180 днів заборгованість особи, розмір сукупних вимог кредитора за якою не перевищує: мінімально встановленого законодавством розміру безспірних вимог кредитора для порушення провадження у справі про банкрутство; для фізичних осіб - заборгованість, яка не перевищує 25 % мінімальної заробітної плати (у розрахунку на рік), установлені на 1 січня звітного податкового року (у разі відсутності законодавчо затвердженої процедури банкрутства фізичних осіб);

б) заборгованість суб'єктів господарювання, визнаних банкрутами або припинених як юридичні особи у зв'язку з їх ліквідацією [1].

І знову зустрічається поняття прострочена заборгованість. На думку автора, простроченою заборгованістю вважається заборгованість контрагентів, що не погашена, термін оплати якої пройшов, але не настав термін позовної давності.

Така заборгованість ще може бути погашена, вона поки що не безнадійна і не сумнівна.

І в тому випадку, коли дебіторська заборгованість стає сумнівною, на думку автора її можна продавати спеціалізованим фірмам, «ліквідувавши» її таким чином, і отримавши за це певну суму грошей за мінусом комісії, яку беруть спеціалізовані

фірми від суми, за якою купують дебіторську заборгованість. Спеціалізована фірма може бути як нормальним елементом політики компанії в отриманні грошей за дебіторською заборгованістю за рахунками, так і екстремним виходом при продажу певної частини дебіторської заборгованості, в тому числі і сумнівної.

Безнадійну або сумнівну заборгованість можна виявити за результатами інвентаризації дебіторської заборгованості. В такому випадку в акті інвентаризації необхідно зазначити суми безнадійних боргів і заборгованостей, за якими минув термін позовної давності. Крім того, до акта інвентаризації необхідно додати довідку про таку заборгованість. У довідці зазначають найменування та місцезнаходження дебіторів, суми, причини, дати і підстави виникнення заборгованості. Висновки інвентаризаційної комісії відображають у протоколі, який затверджує керівник підприємства.

Якщо заборгованість списують не за результатами інвентаризації, потрібно оформити наказ (розпорядження) керівника підприємства на її списання.

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.
3. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Автори

Пасічник Інна Юріївна, к.е.н., доцент кафедри обліку і бізнес-консалтингу, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (Inna.Pasichnyk@m.hneu.edu.ua).

Тези доповіді надійшли 14 лютого 2020 року.

Опубліковано в авторській редакції.

